Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
LAUSUNTO	121 S4
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2023/4307	2.6.2023

Viite
U 6/2023 vp

Yhteyshenkilö
Mia Westman, puh. +358 (0)18 25454
mia.westman@regeringen.ax

Eduskunnan talousvaliokunta
FI-00102 EDUSKUNTA

tav@eduskunta.fi

Asia

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä (nettonollateollisuutta koskeva säädös)

Eduskunnan talousvaliokunta antoi maakunnan hallitukselle mahdollisuuden kirjallisen asiantuntijalausunnon antamiseen valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä (nettonollateollisuutta koskeva säädös).

Lyhyen vastausajan takia maakunnan hallitus ei ehdi tekemään tyydyttävää analyysia asiasta eikä hankkimaan yksityiskohtaista tietoa kaikista osa-alueista, joita se koskee.

Maakunnan hallitus toteaa, että komission ehdotuksen kohteena olevia aloja koskeva lainsäädäntövalta kuuluu pääosin Ahvenanmaalle Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 ja 27 §:en mukaisesti. Rakennus- ja kaavoitustoimi, luonnon- ja ympäristönsuojelu sekä elinkeinotoiminta tietyin rajoituksin kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan. Maakunnan hallitus ei yhdy arvioon siitä, että tämä ehdotus koskisi itsehallintolaissa tarkoitettuja veroja ja maksuja. Maakunnan hallitus odottaa saavansa valtioneuvostolta perustelut, mikäli se pysyy kiinni kannassaan.

Komission ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä yksi kansallinen toimivaltainen viranomainen, joka vastaa nettonollateknologian valmistushankkeisiin, strategiset nettonollahankkeet mukaan lukien, sovellettavan lupamenettelyn helpottamisesta ja koordinoinnista sekä hallinnollisen rasitteen vähentämiseksi annettavasta neuvonnasta. Asetusehdotuksen mukaan *lupamenettelyllä* tarkoitetaan *prosessia, joka kattaa kaikki tarvittavat nettonollateknologian valmistushankkeiden*

suunnittelua, rakentamista, laajentamista ja toteuttamista koskevat hallinnolliset luvat, mukaan lukien rakennus-, kemikaali- ja verkkoliitäntäluvat sekä tarvittaessa ympäristöarvioinnit ja -luvat, ja johon kuuluvat kaikki hallinnolliset hakemukset ja menettelyt hakemuksen pätevyyden toteamisesta siihen asti, kun asiasta vastaava kansallinen toimivaltainen viranomainen antaa tiedoksi kattavan päätöksen menettelyn tuloksesta. Ahvenanmaalla nämä lupamenettelyt ovat hajaantuneet monille eri hallinnonaloille ja ne perustuvat toimialakohtaisiin lakeihin.

Itsehallintolain 59 b §:n 3 momentista johtuvista syistä valtakunnan tulee nimetä kansallinen toimivaltainen viranomainen. Tämä edellyttää, että kyseisen viranomaisen tehdessä päätöksen, joka muutoin kuuluisi maakunnan toimivaltaan, päätös tehdään maakuntalainsäädännön ja maakunnan hallituksen kannan mukaisesti. Kansallisen toimivaltaisen viranomaisen ja maakunnan ja maakunnan viranomaisten välisen yhteistyön tulee toimia kaikilta osin hyvin ja ruotsin kielellä. On varmistettava, että toimivaltaisella viranomaisella on hyvä maakuntalainsäädännön, Ahvenanmaan yhteiskuntarakenteen ja Ahvenanmaan itsehallinnon erityispiirteiden tuntemus.

Asetusehdotuksessa säädetään nettonollateknologian valmistushankkeiden yksinkertaistetuista lupamenettelyistä. Strategisille nettonollahankkeille on annettava ensisijainen asema, jotta niille voidaan varmistaa nopeimmat lupamenettelyt. Jos ahvenanmaalaiset toiminnot tai hankkeet tulisivat ehdotetun asetuksen piiriin, komission ehdotuksessa olisi Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia viranomaistehtäviä, jotka vaatisivat Ahvenanmaan viranomaisilta toimenpiteitä ja työskentelytapojen muuttamista erityisesti kaikenlaisten lupamenettelyiden ja suunnitteluprosessien käsittelyaikoja koskevan ensisijaisen aseman, ympäristövaikutusten arvioinnin, hallinnollisen tuen ja rahoituksen osalta. Asetusehdotuksen raportointia ja tietojen julkistamista koskevat vaatimukset edellyttävät hyvää yhteistyötä valtakunnan ja maakunnan viranomaisten välillä. Hallinnollisen taakan kasvun hillitseminen on tärkeää asetusehdotusta koskevissa jatkoneuvotteluissa.

Maakunnan hallituksen mielestä on valitettavaa, että asetusehdotuksessa ei ole ympäristövaikutusarviota. Lainsäädännöllä tulee jatkossakin turvata ympäristön ja luonnonsuojelun korkea taso suhteessa unionin muihin ympäristötoimiin ja ympäristötavoitteisiin. Lupamenettelyiden yksinkertaistaminen ei saa vaarantaa luonto- ja ympäristöarvojen suojelua eivätkä menettelyiden nopeuttamista koskevat vaatimukset saa edellyttää vastuullisilta viranomaisilta lisäresursseja.

Asetus tulee suoraan sovellettavaksi EU:n jäsenmaissa. Asetuksen takia kansallista lainsäädäntöä voi kuitenkin olla tarpeen muuttaa vastaamaan asetuksen sääntelyä, mikä johtaisi siihen, että Ahvenanmaan tulisi ryhtyä lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin. Tämän vuoksi on tärkeää, että asetuksessa mahdollistetaan riittävä aika kansalliselle

täytäntöönpanolle lainsäädäntötoimien toimeenpanon ja sääntelyn ennakoitavuuden varmistamiseksi.

Yhteenvetona maakunnan hallitus toteaa, että asetusehdotus on ristiriidassa EU-sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisten perusperiaatteiden kanssa. Lissabonin sopimuksen voimaantulosta lähtien EU-sopimuksen 4 artiklan 2 kohdassa on säädetty, että unionin tulee kunnioittaa jäsenmaiden kansallista identiteettiä, joka näkyy sekä niiden poliittisissa että konstitutionaalisissa perusrakenteissa. Tähän identiteettiin kuuluu erityisesti Ahvenanmaan erityisasema, joka on turvattu kansainvälisessä oikeudessa. Unionin eri elinten tulee myös kunnioittaa kansainvälistä oikeutta, jossa säädetään Ahvenanmaan asemasta, ja joka on vahvistettu myös EU:n primaarioikeuteen sisältyvässä Suomen liittymissopimuksen pöytäkirjassa N:o 2, joka koskee Ahvenanmaata. Koska asetusehdotus sekä sivuuttaa Ahvenanmaan itsehallintolain mukaisen hallintoasioita koskevan toimivallanjaon että vaarantaa perustavanlaatuisen vaatimuksen siitä, että hallinnollisissa menettelyissä on Ahvenanmaalla käytettävä ruotsin kieltä, maakunnan hallitus ei voi hyväksyä asetusta nykyisessä muodossaan. Sen takia maakunnan hallitus edellyttää, että Suomi pyrkii vaikuttamaan siten, että jäsenmaat voisivat nimetä kaksi kansallista viranomaista, ja vetoaa siihen, että vastaavat ratkaisut ovat olleet mahdollisia esimerkiksi yhteisessä maatalouspolitiikassa.

Ministeri Christian Wikström

Ympäristöinsinööri Mia Westman